

- Uvod • Simptomi i dijagnoza • Patofiziologija • Prognoza

Uvod

Neurocirkulatorna distonija (DNC.) je disregulacija srca i/ili perifernog krvotoka, psihogenog ili subkortikalnog postanka, bez poslijedičnog organskog oštećenja kardiovaskularnog aparata.

Posebne napomene:

- u pitanju je sindrom, nehomogena grupa psihosomatskih poremećaja,
- njihova priroda još nije dovoljno istražena,
- nema jedinstvenih stavova u odnosu na DNC,
- riječ je o graničnom području kardiologije i neuropsihijatrije,
- sadržaj pojma DNC-a djelimično se poklapa sa »funkcionalnim poremećajima srca«,
- sindrom je vrlo čest,

Simptomi i dijagnoza DNC-a. često se zloupotrebljava, jer u praksi služi za »etiketiranje« nejasnih stanja, ili se pogrešno dijagnostikuje početni stadijum organskog oštećenja srca (početna pektoralna angina, nefiksirana arterijska hipertenzija, itd.).

Vrste neurocirkulatorne distonije

Na osnovu pretežnog etiološkog faktora (ili dominantnih simptoma) mogu se razlikovati kao posebni oblici:

- neurocirkulatorna astenija,
- jatrogena DNC.,
- anksiozna DNC.,
- klimakterična DNC.,
- popratna neurocirkulatorna distonija.

U većini slučajeva, međutim, glavni etiološki činioci su, po svoj prilici, konflikti ili drugi psihički poremećaji, koji se »somatizuju« u vidu polimorfne kliničke slike.

Simptomi i dijagnoza

Simptomi su obično vrlo mnogobrojni i raznoliki: rijede, bolesnik ističe mali broj simptoma (oligosimptomatski oblik). Mogu da postoje slijedeće tegobe: dispnea; prekordijalna bol;

palpitacije; osjećaj ubrzanog rada srca i osjećaj prestanka rada srca; nemogućnost ležanja na lijevoj strani; zamor; »kucanje vratnih damara«; kucanje u lažici (neprijatne pulzacije trbušne aorte); crveni pečati po licu, vratu, grudima; pretjerano znojenje; ljepljivi, hladni dlanovi; trvoglavica (»nesvjestica«); glavobolja; nesanica; izmijenjenost afekata; tremor; navodna osjetljivost na vremenske promjene; subfebrilno stanje.

Iako je svaki od nabrojanih simptoma za sebe nespecifičan, ako su udruženi, oni pružaju dosta tipičnu kliničku sliku. Karakteristično je i od dijagnostičkog, skoro patognomoničnog značaja, način na koji bolesnik opisuje svoju bolest: živopisnim izrazima, služeći se optimalnim metaforama koje mu dozvoljava stepen obrazovanja i inventar riječi i pojmova, bolesnik opisuje svoje simptome u vidu doživljaja, ako to ljekar dozvoljava čak i detaljno, zauzimajući kvazi-objektivan stav prema bolesti i u toku svog izlaganja.

Fizički znaci

Mogu da postoje slijedeći znaci: eretični tonovi; tahikardija; izuzetno, bradikardija; ekstrasistole; hiperkinetički šumovi; promjenljiv arterijski pritisak; često sa visokim sistolnim pritiskom; pozitivan dermografizam; paroksizmalna tahikardija; paroksizmalna apsolutna aritmija.

Ne postoje znaci organskog (anatomskog) oštećenja srca, sa izuzetkom »popratne neurocirkulatorne distonije«.

Klinička slika posebnih oblika

Neurocirkulatorna astenija (opisivana i kao »vojničko srce« u I i II svjetskom ratu)

Javlja se u akutnim psihičkim opterećenjima ili neposredno poslije akutnih psihičkih trauma; mada mogu da postoje svi nabrojani simptomi, preovlađuje astenija, tj. nepodnošljivost napora zbog poremećene adaptacije srca na fizički napor. Glavni znak je tahikardija poslije sasvim lakog opterećenja.

Anksiozna DNC

Prati anksiozne neuroze; može da bude njihova glavna manifestacija. U prvom planu su hipohondrične ideje, a iza njih bogata simptomatologija.

Jatrogena DNC

Indikovana je nesmotrenom izjavom ljekara ili upotrebom tzv. moćnih reći, kao što su: »šum na srcu«, »proširenje aorte«, »angina pectoris«, »aritmija« koje bolesnik, ukoliko je prijemčiv za takvu vrstu sugestije, prihvata i u sebi obrađuje i nadgrađuje.

Klimakterična DNC

Javlja se u toku i poslije klimakterijuma žena (rijeđe muškaraca); u prvom planu su vazoregulacioni poremećaji (talasi vrućine), kao i nestabilnost afekata.

Propratna DNC

Javlja se zajedno s organskim obolenjem srca, koincidentno ili poslijedično. Nezavisno od somatskog efekta organskog obolenja srca, samo saznanje pacijenta o oboljenju svog srca, toga mističnog organa, može da djeluje kao duševna trauma. U tim slučajevima postoji nesklad između organskog nalaza (npr. kompenzovanog vicijuma, infarktnog ožiljka i sl.) i kliničke slike sa simptomima DNC-a. Ovaj oblik DNC predstavlja posebne, katkada nepremostive teškoće u dijagnostici i ocjeni funkcionalne i radne sposobnosti.

Radiološki znaci

Dosta često, srce je malo i živo pulsira.

EKG znaci

EKG je obično normalan. Ne rijetko, međutim, T talasi su spljošteni, koji se poslije napora normalizuju. S druge strane, T talasi mogu biti i visoki i šiljati. Može postojati znatna sinusna aritmija, često su

ekstrasistole; po pravilu, bez postekstrasistolnog fenomena. Mogu postojati prave depresije ST segmenta; češća je spuštenost tačke T. Katkada postoji paroiksizmalna supraventrikularna tahikardija; rijetko paroksizmalna fiibrilacija pretkomora. Viđa se i dijelimični A-V blok, koji može da se otkloni atropinom (dijagnostička proba).

Funkcionalni znaci

Može da postoji intolerancija prema naporu, katkada vrlo znatnog stepena, tako da bolesnik ne podnosi ni mala ergometrijska opterećenja. Češće, međutim, funkcionalna sposobnost je očuvana, mada u naporu, po pravilu, postoji znatna tahikardija.

Laboratorija: bez nalaza

Minimalni dijagnostički program

EKG sa opterećenjem (dvostruka Masterova proba ili cirkloergometar). Rtg-skopija srca.

Patofiziologija

Materija je kontraverzna ne samo u pogledu definicije i etiologije, nego (naročito) što se tiče

patofiziologije. Pojednostavljeno tumačenje da je riječ o promjeni »tonusa« vegetativnog nervnog sistema - otuda (zastarjeli) naziv sindroma - sigurno je neodrživo. Izvjesno je, međutim, i per definitionem jasno, da su u pitanju poremećaji regulacionih funkcija srca i krvotoka, čijem se tumačenju može prići jedino služeći se savremenim saznanjima iz kibernetike.

Prognoza

U većini slučajeva prognoza quo ad functionem je dobra; quo ad sanationem je neizvjesna, a često zavisi od toga, hoće li bolesnik moći da uspostavi psihičku ravnotežu i zadovoljavajuće odnose sa svojom srijediinom. Ne rijetko, poslije mnogih godina, simptomi postepeno jenjavaju; viđa se i fenomen »psihosomatskog pretakanja«, tj. poslije obično dužeg perioda neurocirkulatorne distonije manifestuje se neko drugo psihosomatsko obolenje (npr. kolitis, hipertireoza, ulkus); tada simptomi n.c.d. bivaju potisnuti.

Treba imati u vidu da DNC. može da predstavlja prvu fazu razvoja jedne trajne disregulacije, kao arterijske hipertenzije ili organskog obolenja, prvenstveno koronarne bolesti.